

Sant Vicenç de Castell de l'Areny

Castell de l'Areny

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	Al centre del poble. Església de Sant Vicenç de Castell de l'Areny, s/n. 08619 Castell de l'Areny.
Alçada:	953
Coordenades:	
Latitud:	42.17314
Longitud:	1.94516
UTM Est (X):	412877
UTM Nord (Y):	4669539

Classificació

Número de fitxa	08057 - 1
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Medieval Romànic Modern Barroc Popular
Segle	XI-XVIII
Estat de conservació	Bo
Notes de conservació:	Actualment s'estan duent a terme obres de rehabilitació d'algunes parts de l'edifici.
Protecció	Inexistent
Número inventari	Si, IPA 3129
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Religiós
Titularitat	Privada
Titular:	Bisbat de Solsona. Pl. Palau, 1. 25280 Solsona
Autoria de la fitxa	Sara Simon Vilardaga

Descripció

Edifici de planta rectangular d'origen romànic, tot i que amb modificacions importants realitzades entorn als segles XVII i XVIII. L'edifici compta amb un campanar de torre, de planta de planta quadrangular i coberta a quatre aigües, situat ocupant l'angle nord-est de l'edifici i construït en època barroca. De fet, el campanar forma part del cos afegit a l'església en l'extrem de ponent, cos que a més del campanar, també acull la sagristia, junt amb altres petites estances menors. Les traces romàniques són visibles en la porta i diverses parts dels murs de l'església que combinen el paredat comú, realitzat amb carreus irregulars de pedra, i petits trams de mur de carreus regulars disposats en filades. La coberta de l'edifici és de teules formant dues vessants amb el carener orientat d'est a oest. La porta romànica, situada a la façana occidental, presenta l'estructura d'un doble arc de mig punt en degradació realitzat amb dovelles que descansen damunt brancals (sense imposta) de grans carreus ben escairats. La fusteria de la porta presenta una ferramenta amb decoracions formant reganyols d'època romànica. Damunt la porta i a la zona del capcer es disposa un òcul realitzat amb carreus de pedra regulars i protegit per una reixa de ferro de disseny simple. En el mur meridional s'observen dues grans finestres rematades per arcs de mig punt i les restes d'un rellotge de sol, avui dia gairebé desaparegut. La façana nord de la nau no disposa de cap obertura. Com s'ha esmentat, l'edifici presenta un cos afegit a la zona més oriental amb el campanar que s'aixeca a la l'angle nord-est. Aquest cos afegit té diverses obertures repartides de forma irregular, a la façana meridional, s'observen dues finestres, la inferior emmarcada amb un gran carreu per costat, i la finestra superior, situada sota mateix del ràfec de la teulada, disposa de llinda de fusta. A la façana est d'aquest cos es disposa una porta que mena al campanar, damunt la qual hi ha un petit espirall format per quatre grans carreus de pedra. A la façana nord d'aquest cos hi ha un accés a l'interior, l'obertura és emmarcada en grans carreus. Pel que fa al campanar pròpiament, situat a l'angle nord-est, es tracta d'una massissa construcció amb una alta finestra a cadascun dels quatre costats, rematades per arcs de mig punt dovellats. Conserva una campana dedicada a la Verge Maria i instal·lada l'any 1940, tal i com indica la inscripció gravada a la mateixa. A l'interior, la nau de l'església presenta una volta de canó decorada amb estucs classicistes i un paviment de mosaic hidràulic amb motius geomètrics i florals. Als murs laterals s'obren capelles emmarcades per arcs de mig punt, dues en cada costat, una a la zona de la nau i l'altra en el presbiteri. La zona de presbiteri està a una cota superior, per la qual cosa es disposen tres graons realitzats amb pedra que ocupen l'amplada de la nau. Al costat de l'altar major, en l'extrem sud hi ha la porta d'accés a la sagristia. L'església conserva una pila, amb una base de traces més antigues que la pica pròpiament, la qual mostra una factura més tardana. Als peus de l'església hi ha el cor, al qual s'accedeix per una escala existent en el mur nord.

Observacions:

A la façana principal de l'església, en un carreu proper a la porta d'entrada hi ha gravats uns grafitos, són dues formes que semblen algun tipus de fruit, una mena de pinya o potser raïm. No en sabem ni la cronologia ni l'origen.

Història

Les primeres dades documentals de l'església porten a pensar que ja des d'origen era església parroquial i església del castell, època en que pertanyia a la jurisdicció eclesiàstica del Bisbat d'Urgell, d'una banda, i de l'altra, al comtat de Berga. L'església de Sant Vicenç de Castell de l'Areny és esmentada l'any 905, en l'acta de consagració de l'església de Sant Jaume de Frontanyà com un dels seus límits territorials ("in termino de

sancto Vincenti que sita est in Kastro Adalasindi" (VVAA:1985:470). A finals del segle X l'església junt amb part de les terres de Castell de l'Areny devien formar part de les propietats dels comtes de Barcelona, ja que el 988 el comte Borrell de Barcelona amb el bisbe Sal·la d'Urgell i els canonges de Santa Maria de la Seu permuta uns alous al comtat d'Urgell per les esglésies de Sant Andreu de Sagàs, Santa Maria de Merlès, Sant Esteve de Pardinella i Sant Vicenç de Castell de l'Areny amb tots els seus termes i propietats (BOLÓS:2009: 72).). Una altra referència documental és en relació a l'acta de consagració de la Seu d'Urgell, de finals del segle X o inicis del XI, en la que s'esmenta "kastro adalasindo".

En documents posteriors consten diverses referències en que s'esmenta Castell de l'Areny, com són una compra-venda del 1082 per part de Bernat Radolf i la seva muller, a Arnald i la seva dona, d'un tros de terra que tenen al comtat de Berga, al lloc dit "Vila-Fodes" al "Castro Adalassen". El 1196 Ramon Galceran, dóna, per a ell i els seus successors, a Santes Creus i al seu abat Hug, el lloc anomenat Castell de l'Areny, amb pacte de no construir-hi cap forca dins del terme. Poc després, en concret el 1198, el rei Pere I atorga l'honor de Castell de l'Areny a Bernat de la Portella, essent testimonis el mateix abat Hug de Santes Creus. (BOLÓS:2009: 45). Es creu que la donació no va prosperar ja que posteriorment no se'n té constància documental. No es coneixen més informacions en relació al castell, si que continuaria estant vinculat a la batllia de la Portella. Tot i que no són referències directes de Sant Vicenç si que ho són del castell, del qual sembla que n'era l'església.

En la visita del prefecte de la Seu d'Urgell al deganat de Berga del 1312, es deixa constància de que l'església de Sant Vicenç de Castell de l'Areny conservava el seu caràcter parroquial.

Altres referències a l'església són indirectes, ja que també trobem la menció en la documentació de la parròquia de Sant Vicenç de Castell de l'Areny com a atribució i pertinença territorial de les persones que consten en els actes documentats. És el cas d'una venda del 1252 referida al mas d'"Hortals" situat a la parròquia de Sant Vicenç de Castell de l'Areny (BOLÓS:2009:72). També n'és exemple un document de lluïció datat el 1339 fet per l'abat de la Portella, en el que es cita a Jaume de sa Costa, de la parròquia de Castell de l'Areny (BOLÓS:2009:72).

Tot i que l'església és un edifici d'origen romànic ha estat reformat diverses vegades, modificant les seves característiques originals. De l'edifici romànic es conserva la porta d'entrada, al mur de ponent, que data de finals del s. XI-inicis del XII i una part del mur de tramuntana, potser també part del mur sud. La fisonomia de l'actual església és resultat de les ampliacions i modificacions realitzades en l'obra romànica durant els segles XVII i XVIII. Coincidint en una època d'important creixement demogràfic, en la que es degué construir gran part de les cases del poble de Castell de l'Areny situades a l'entorn de l'església. L'augment poblacional degué influir considerablement en les necessitats de reparació i ampliació del temple. L'església comptava amb un interessant altar major d'estil barroc desaparegut durant la guerra civil.

Al segle XVIII consta que l'església de Sant Romà de la Clusa era sufragània d'aquesta.

Bibliografia

BARAUT, Cebrià (1979). "Set actes de consagracions d'esglésies del Bisbat d'Urgell - Segles IX-XII- ". "Urgellia" núm. 2, La Seu d'Urgell.

BARAUT, Cebrià (1978): Les actes de consagracions de les esglésies del bisbat d'Urgell (segles IX-XII), vol. I, a "Urgellia", La Seu d'Urgell, 1978.

BOLÓS, Jordi (2009). Diplomataris del monestir de Sant Pere de la Portella. Fundació Noguera (Diplomataris; 47), Barcelona.

CAMPRUBÍ SENSADA, J. (1981): Castell de l'Areny, Ed. El Vilatà, Gironella.

GAVIN, Josep M. (1985). "Inventari d'Esglésies. 17. Berguedà". Barcelona

SANTAMARIA, J. (1986): Memòries del Monestir de Sant Pere de la Portella i de tot el seu Abadiat i Baronia. Ed. El Vilatà, Moià.

SERRA, Rosa. (et al.) (1991). Guia d'Art del Berguedà. Ed. Consell Comarcal del Berguedà i Patronat del Centre d'Estudis del Berguedà, Berga.

- SERRA VILARÓ, J. (1989): Baronies de Pinós i Mataplana. Reproducció facsímil de l'obra de 1930, editat el 1989 pel Centre d'Estudis Baganesos.
- SITJES I MOLINS, X. (1991). : "Retaules barrocs i neoclàssics berguedans desapareguts". L'Erol, núm.10. 1191. Àmbit de Recerques del Berguedà, Berga.
- TORRES, C.A.(1905) . "Itinerari per les Valls Altes del Llobregat. Berguedà", p. 167, Barcelona.
- VIGUÉ, Jordi i BASTARDES, Albert (1978). "El Berguedà. Monuments de la Catalunya Romànica 1". Artestudi Eds., Barcelona.
- VILADÉS, R. I SERRA, R. (1989:41-58):"Inventari del patrimoni artístic i documental, religiós i civil desaparegut durant la Guerra Civil". L'Erol, núm. 28, any 1989.
- VILAMALA I TERRICABRES, J. (2001): L'Obra dels Pujol. Escultors de la Catalunya central (ss. XVIII-XIX). Edita : Farell editors, Col·lecció Nostra Història 2, Sant Vicenç de Castellet..
- VV.AA.(1981) "Gran geografia Comarcal de Catalunya", vol. 2, El Berguedà, Barcelona.
- AAVV (1983). Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. El Berguedà, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Barcelona
- VVAA. (1985): "Catalunya Romànica. XII. El Berguedà", Fundació Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- VV.AA. (1990). "Catàleg de Monuments i Conjunts Històrico-Artístics de Catalunya", Direcció General del Patrimoni Cultural, Servei del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, Barcelona.

